

KOLO NA KOLO

Sa starijim ljudima zasio vladika ispod krivog oraha; pred njim gruda mladoga sira i vrč s rakijom, od koje tek samo srkne, koliko da ne odbije čast domaćinsku.

Malo niže njih, na guvnu zatravljenom, zgrmula se mlađarija – okreće se kolo i pjeva, a žene u crnini skrajnule se, malo pognute, sa rukama pod pojasom:

*Momačko se kolo vije,
nebo ječi pod nogama!*

Glave zabačene, grla procijepljena, pa glas udara o tvrdo nebo i vraća se kamenu. Iz kola, u naglim skokovima, niču čas muška ramena do pojasa, čas ženske vitice – mlad čovjek, ruku raširenih, povijena nosa, klikće orlovski; a nevjesta oborenih očiju, smjerno osmjehnuta, s rukama ukoso spuštenim, sitno poskakuje, sve u stranu, sve kosimice i sjeća vladiku na krotku prpošnu prepelicu.

*A u kolu mlada neva,
krilom oko zaklonila!*

«Da mi je da češće ovako pjesmu slušam i razigrane ljude da gledam, niko od mene ne bi bio srećniji. Možda bih i ja u kolo uskočio. Ovako, gledam ih kako igraju, kao da su igru i pjesmu ukrali svome vijeku, ugrabili nekako; a već danas ili sutra – ko zna – možda će isti ovi ljudi lele-

kati, a ona nevjesta noktima nagrditi lice ili neko do njih neće biti živ. Pa se radovati ne umijem, no se upanjam i gledam igru kao kakvo čudo. A i oni pjevaju i kreću se u pomamnu zanosu, zapaljene krvi od koje se crveni čelo – ovi su trenuci rijetki, pa hoće ljudi sve radosne želje u jedan mah da rignu iz sebe. A to onda i nije pravo radovanje.»

Žene, iz guvna! – viknu neko.

Ha, po starinski, sokolovi!

Mlađi se ljudi čvrsto prihvatiše za ramena. Najprije lagani, hajdučki pokret ukrug – koliko da se svi koraci i svaki trzaj ramena sliju u jedan.

Ha! – jeknu iz svih grudi.

I kolo munjevito krenu – pričinu se vladici da se odvoji od kamena, ali koraci ipak padaju u teškom osječitom ritmu pjesme i zvoni sura prostirka pod ljudima.

Kliče sunce, vinopija:

Haj, natpiću sve junake!

«Da mi je s njima, da mi je bar malo njihove lakoće! No, šta hoćeš, bio si i ti mlad i lak i sa razigranog si konja skakako – svako dobije svoj varljivi dio mladosti i proćerda ga neosjetno. A ti nijesi ni znao da si bio mlad!»

U Danice, u žednice,

rosno nebo pokošeno...

I opet viknu neko:

Kolo na kolo!

«Kao da su pogodili moju želju!» protrnu vladika i pridiže se. «To je mome oku najmilije».

I vidje kako se igrači iz onog kola posпустиše, na njihovi-

vim ramenima obretoše se laki momci i njihove se ruke gore u drugi vijenac sastaviše.

Ihaj! Ihaj!

Krenu se okolo, visoko momačko kolo i sve okolo zamrije.

«Od sebe kulu i grad grade. Od kosti i skoka klešu lit visoku. Od sebe crnu grade Crnu Goru – još da je barjak nad njima!»

Drugog dana dođe u Brčele, pa okupi oko sebe glavare i stade s njima vijećati blizu Gornjeg manastira. Zabrinut je: šta li smjera skadarski paša? I raspituje se: nije li kome nudio mito, nema li kakva glasa o sakupljanju turske vojske podno Taraboša, ide li ko od glavara k paši?

Dok oni potanko raspredaju, nešto mlađarije sakupilo se nedaleko od njih, pa između sebe ćuće i smiju se.

«Blago njima», misli vladika, «mladi su, želje ih nose za djevojkama i viteškim igrama i lijepim džeferdarima.»

Pa jednim uhom pokušava da ulovi o čemu oni tako veselo govore. Ne može ništa određeno da čuje, ali po pogledima i pokretima njihovim naslućuje da je o njemu riječ.

I pogodio je.

Jedan plavušan potpaljuje druge:

Ma da li je on svetac?

Ne budali, nije naše da o tome pametujemo!

A kopka me, živino jedna! Je li on onaj pravi, pravi svetac? I još – da li su mu mile žene?

Pa, ako te kopka, a ti ga pitaj.

U zarok?

U zarok! Pitaj ga, pa ćemo ti dati kesicu praha.

Plavušan se iskašlja, popravi kapicu, poprিতেgne pojas oko sebe, pa se zaputi k vladici.

Motri ga vladika ispod oka, a mladiću – kako koji korak bliže – sve jače klecaju koljena.

Okolo se kolutaju dimovi iz glavarskih čibuka. Valjaju se lagano krupne riječi, o kojima je svako dugo nasamo mudrovao, a ovdje ih izgovara kao da su sad smišljene. Najednom se razgovor prekine, svi gledaju plavušana. Njegova bliža rodbina strahuje da ne kaže nešto nepromišljeno – znaju, nije loš momak, ali ipak...

Vladika presječe ćutanje:

Šta si htio?

Oprosti, sveti vladiko... nemoj me prokleti, rekoše ovi...

Dosta! Vrati se među svoju družinu, pa nastavite vesele razgovore – to je vaše. Nas ostavite da brige brinemo – to je naše. I reci družini neka ti dadnu što su obećali i reci da sam i ja od kriv i mesa kao i vi!

Momak se polako okrenu, oborenih očiju, pa onda naglo pobrza k mlađariji. Ali, među njima više ne bi onog brzorekog bezbrižnog razgovora. Činilo im se – onaj prosijedi suvi čovjek unaprijed čita svaku njihovu misao i svaku nedoličnu riječ.